

Artykuł powstał w wyniku realizacji projektu "Rozbudowa katalogu o unikatowe kolekcje obcojęzyczne Biblioteki Uniwersyteckiej w Olsztynie" dofinansowanego z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Dr inż. Scholastyka Baran

Mgr Przemysław Zieliński

Kolekcja obcojęzycznych czasopism medycznych i przyrodniczych w zasobach Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie – krótka charakterystyka

Czasopisma w Bibliotece Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i związane z nimi projekty

Jak wielką wartością każdej biblioteki jest jej zasób, nikogo – ani użytkowników, ani bibliotekarzy – przekonywać nie trzeba. Zbiory Biblioteki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie kilka lat temu przekroczyły liczbowo symboliczny milion woluminów, a obecnie kształtują się następująco: 816 841 woluminów książek, 191 559 woluminów czasopism, 64 654 jednostek zbiorów specjalnych, co łącznie stanowi 1 073 054 woluminów i jednostek¹. Oczywiście współczesna biblioteka rozwija swoje zasoby nie tylko w formie tradycyjnej, przybywa bowiem przede wszystkim wersji elektronicznych, ale zasób tradycyjny także wzrasta, chociaż w wolniejszym tempie niż jeszcze kilka lat temu. W 2019 r.

¹ Stan na 31 grudnia 2019 r. Por. Baran Scholastyka, *Sprawozdanie z działalności Biblioteki Uniwersyteckiej za rok 2019*, s. 4 [online: https://bu.uwm.edu.pl/sites/default/files/biblioteka/promocja/bu_sprawozdanie_za_rok_2019.pdf, dostęp: 9 grudnia 2020].

napływało do Biblioteki Uniwersyteckiej 1203 tytułów czasopism drukowanych, z czego krajowych – 1091. Pochodziły one głównie z prenumeraty, ale w znacznym stopniu także z darów i wymiany międzybibliotecznej. Zamykanie tytułów oraz przechodzenie czasopism na wersję elektroniczną zmniejsza regularnie bieżący wpływ; dla porównania w 2018 r. było to 1354 tytuły², a w 2009 r. - 2443³.

W 2019 r. Biblioteka zrealizowała projekt Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, polegający na rewidencji unikatowych czasopism z zasobu. Skoncentrowano się na zasobie przejętym z dawnych bibliotek uczelni, które w 1950 r. weszły w skład utworzonej w Olsztynie Wyższej Szkoły Rolniczej. Ta cecha przesądziła, że przede wszystkim pracami objęto czasopisma o tematyce rolniczej i nauk okołorolniczych. W ramach projektu sprawdzono kompletność i ewentualnie scalono brakujące, niepełne ciągi sygnatur, a dane wprowadzono do elektronicznego katalogu Biblioteki Uniwersyteckiej. Dokonywano także niezbędnych modyfikacji w katalogu zbiorczym polskich bibliotek naukowych NUKAT. W rezultacie otwarto dostęp do informacji o bogatym zasobie na cały wirtualny świat, bowiem elektroniczna informacja z bazy Biblioteki Uniwersyteckiej dostępna jest także dla użytkowników popularnych katalogów i multiwyszukiwarek OMNIS, KaRo, WorldCat⁴.

Dzięki wsparciu z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w 2020 r. Biblioteka Uniwersytecka zrealizowała kolejny, analogiczny projekt, tym razem obejmujący m.in. unikatowe kolekcje czasopism obcojęzycznych z zakresu nauk medycznych i przyrodniczych.

Zasób czasopism, objętych tym projektem, liczył 248 tytułów, co wiązało się z liczbą 3710 rekordów egzemplarzy. W wybranych czasopismach dominował język angielski, dalsze miejsca przypadły hiszpańskiemu, francuskiemu, portugalskiemu i włoskiemu (pamiętać należy, że język czasopisma nie musi odpowiadać krajowi wydawania, ponadto język wiodący nie wyklucza części materiałów publikowanych w innym języku). Szczegółowo liczba czasopism w poszczególnych językach przedstawia się to następująco:

² Baran Scholastyka, *Sprawozdanie z działalności Biblioteki Uniwersyteckiej za rok 2018*, s. 4 [online: https://bu.uwm.edu.pl/sites/default/files/biblioteka/promocja/bu_sprawozdanie_za_rok_2018-5.pdf (dostęp: 9 grudnia 2020)].

³ Szymańska-Jasińska Małgorzata, *Sprawozdanie z działalności Biblioteki Uniwersyteckiej w Olsztynie za rok 2009*, s. 4 [online: <https://bu.uwm.edu.pl/sites/default/files/biblioteka/promocja/Sprawozdanie%202009.pdf>, dostęp: 9 grudnia 2020].

⁴ Baran Scholastyka, Zieliński Przemysław, *Bogactwo kolekcji czasopism przyrodniczo-technicznych Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie na przykładzie wybranych tytułów* [online: <http://www.wmbc.olsztyn.pl/dlibra/docmetadata?id=12622>, dostęp: 9 grudnia 2020].

Język	Liczba tytułów w projekcie
angielski	111
chorwacki	2
czeski	1
francuski	18
hiszpański	20
holenderski	1
japoński	2
niemiecki	9
portugalski	16
rumuński	5
serbsko-chorwacki	1
słowacki	1
słoweński	1
szwedzki	2
węgierski	2
wielojęzyczne	4
włoski	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu bibliotecznego ALEPH Biblioteki Uniwersyteckiej.

Instytucje-darczyńcy

Dary stanowią około 1/4 całości bieżącego wpływu czasopism. Krótco po otwarciu nowej siedziby Biblioteki Uniwersyteckiej jej zasoby w zakresie czasopism zostały znacząco wzbogacone przez dwa duże dary: Głównej Biblioteki Lekarskiej i Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego.

W 2009 r. Biblioteka UWM przejęła zbiory likwidowanego olsztyńskiego oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej⁵. Biblioteka lekarska w Olsztynie funkcjonowała odrębnie niewiele ponad pół wieku – została utworzona w 1955 r. Powstały wówczas także inne oddziały terenowe (łącznie pięć), w intencji ich twórców mając za zadanie zapewnić dostęp do literatury z dziedziny medycyny w tych dużych miastach, gdzie nie istniały uczelnie medyczne, a tym samym wspomóc podwyższanie kwalifikacji i rozwój naukowy pracowników służby zdrowia w tych ośrodkach. Losy lokalizacyjne biblioteki w ciekawy sposób spletały się z historią uczelni olsztyńskich. W 1972 r. biblioteka lekarska zmieniła siedzibę w związku z przekazaniem budynku przy placu Jedności Słowiańskiej, w którym mieściła się dotychczas, na potrzeby Wyższej Szkoły Nauczycielskiej (późniejszej Pedagogicznej). Jako tymczasowe miejsce wyznaczono księgozbiorowi medycznemu pawilon na zapleczu Szpitala Wojewódzkiego przy ulicy Żołnierskiej. Lokalizacja, która miała być „na krótko”, ostatecznie przetrwała kilka dekad,

⁵*Bibliotekarze akademicy w sześćdziesięciolecie szkolnictwa wyższego w Olsztynie 1950-2010* (pod red. Danuty Koniecznej), Olsztyn 2010, s. 23; Szymańska-Jasińska Małgorzata, *Sprawozdanie z działalności Biblioteki Uniwersyteckiej w 2010 roku*, s. 4 [online: <https://bu.uwm.edu.pl/sites/default/files/biblioteka/promocja/Sprawozdanie%20BU%202010-2.pdf>, dostęp: 9 grudnia 2020].

choć kilkakrotnie rozważano przeniesienie placówki do innego miejsca; w 2004 r. zapadła nawet decyzja o przeprowadzce do Ciechanowa, ale wówczas z pomocą przyszedł Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, udostępniając pomieszczenia najpierw przy ulicy Pstrowskiego, a potem w budynku przy ulicy Żołnierskiej, w sąsiedztwie Szpitala Wojewódzkiego (nie istniała jeszcze wówczas ulica Obiegowa, przecinająca obecnie teren między budynkami), gdzie dawniej miały siedzibę biblioteki filialne Wyższej Szkoły Pedagogicznej – Studium Języków Obcych i Instytutu Prawa i Samorządu Terytorialnego⁶. W 2009 r. biblioteka lekarska została ostatecznie zlikwidowana przez Ministerstwo Zdrowia, a zbiory trafić miały do Legnicy; starania ówczesnego kierownictwa Biblioteki i Uniwersytetu (dyrektor Danuty Koniecznej i prorektora Stanisława Achremczyka), wsparte przez prezesa Izby Lekarskiej Leszka Dudzińskiego, pozwoliły jednak na zatrzymanie księgozbioru w Olsztynie. W grudniu 2009 r. podpisany został stosowny protokół przekazania, na mocy którego do Biblioteki Uniwersyteckiej trafiło około 17 tysięcy woluminów⁷. W tej liczbie znalazły się czasopisma, których prenumerowano w końcowym czasie funkcjonowania biblioteki medycznej 76 tytułów⁸, ale wcześniej liczba ta przekraczała 200⁹. Po procesie selekcyjnym¹⁰ i przekazaniu części woluminów innym bibliotekom, do zbiorów włączono pozycje wspierające dydaktykę na tworzącym się Wydziale Nauk Medycznych.

W tym samym czasie trafiły do Olsztyna zbiory czasopiśmienne Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego, które także zasiliły księgozbiór Biblioteki Uniwersyteckiej. Towarzystwo prowadziło szeroką współpracę międzynarodową, co zapewniało pozyskiwanie literatury z całego świata. Odzwierciedleniem tej współpracy jest szereg zagranicznych, żeby nie powiedzieć w niektórych przypadkach – egzotycznych, czasopism medycznych i przyrodniczych, poświęconych tematyce parazytologicznej. Polskie Towarzystwo Parazytologiczne powstało w maju 1948 r. na kongresie w Gdańsku. W 1955 r. powołano do życia dwumiesięcznik „Wiadomości Parazytologiczne” (w 2012 r. tytuł zmieniono na angielski – „Annals of Parasitology”), Towarzystwo zainicjowało także szereg innych znaczących wydawnictw naukowych, żeby wymienić m.in. słowniki parazytologiczne¹¹, monografie (w tym seria *Pasożyty ryb Polski*), serię *Katalog fauny pasożytniczej Polski*. Kilkakrotnie kongresy Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego odbywały się w Olsztynie, m.in. na jubileusz półwiecza w 1998 r.¹². Olsztyn pojawił się na naukowej parazytologicznej mapie Polski przede wszystkim za sprawą prof. Eugeniusza Grabdy¹³, który w 1954 r. zatrudnił się w

⁶ Konieczna Danuta, *Dzieje olsztyńskich bibliotek*, Olsztyn 2008, s. 54-55.

⁷ Konieczna Danuta, *Olsztyńskie biblioteki, których już nie ma*, „Bibliotekarz Warmińsko-Mazurski”, 2014, nr 1-2, s. 36-38 [online: https://archiwum.wbp.olsztyn.pl/bwm/bwm_2014_1-2.pdf, dostęp: 9 grudnia 2020].

⁸ Tamże.

⁹ Konieczna, *Dzieje olsztyńskich...*, dz. cyt., s. 55.

¹⁰ Część księgozbioru uznano za nieco przestarzała na potrzeby kształcenia na nowym kierunku uniwersyteckim, co wynikało m.in. ze wstrzymania zakupów w ostatniej fazie funkcjonowania biblioteki. Por. Konieczna, *Biblioteki, których nie ma...*, dz. cyt., s. 38.

¹¹ Wymienić można np. Grabda Eugeniusz, *Polskie słownictwo parazytologiczne*, Warszawa-Wrocław 1964; *Słownik parazytologiczny* (red. Jadwiga Złotorzycka), Warszawa 1998.

¹² Okulewicz Anna, *Polish Parasitological Society. 70 years have passed... (1948-2018)*, prezentacja na stronie internetowej Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego [online: https://www.ptparasit.org.pl/pdf/70_lat_PTP.pdf, dostęp: 4 grudnia 2020].

¹³ Eugeniusz Grabda (1908-1997), parazytolog, specjalista parazytologii środowiska wodnego, kierownik Katedry Zoologii i prodziekan Wydziału Zootechnicznego w Wyższej Szkole Rolniczej we Wrocławiu, od 1954 r. związany z Olsztynem i olsztyńską WSR jako prof., kierownik Zakładu Chorób Ryb, kierownik Katedry Ichtiologii, dziekan Wydziału Rybackiego i rektor; w 1970 r. wraz z całym Wydziałem Rybackim przeszedł do Wyższej Szkoły Rolniczej w Szczecinie; doktor *honoris causa* ART w Olsztynie (1975) i Akademii Rolniczej w Szczecinie (1989). – 50 lat

Wyższej Szkole Rolniczej i przez kilkanaście lat kierował Katedrą Ichtiologii oraz Zakładem Chorób Ryb¹⁴. Innymi znaczącymi postaciami środowiska parazytologicznego w Olsztynie byli m.in. prof. Stefan Tarczyński¹⁵, prof. Konstanty Romaniuk¹⁶, a w Wyższej Szkole Pedagogicznej – prof. Zbigniew Jabłonowski¹⁷.

Przegląd czasopism objętych projektem

Po tym krótkim przypomnieniu instytucji, którym Biblioteka Uniwersytecka (a pośrednio także i realizowany projekt) zawdzięcza najwięcej, czas na powrót do samych czasopism. Każdy z tytułów stanowi wartość samą w sobie. Przyjrzymy się niektórym z nich.

„Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici” (wariantowo w oryginale: „Természettudományi Múzeum Évkönyve”) to jedno z dwóch czasopism w języku węgierskim z omawianego projektu. W orbicie zainteresowań – za sprawą dostępności woluminów – znalazło się 38 roczników tego pisma. Faktycznie rocznikiem czasopismo stało się w 1919 r., wcześniej (od 1903 r.) ukazywały się dwa numery rocznie. Zgodnie z nazwą instytucji sprawczej, czyli Narodowego Muzeum Historii Naturalnej w Budapeszcie (Magyar Nemzeti Múzeum), tematyka pojawiająca się na łamach obejmowała szeroki zakres nauk biologicznych. Oprócz artykułów ściśle biologicznych było także miejsce na nekrologi zmarłych współpracowników Muzeum.

Z rocznikiem węgierskim współpracowali polscy uczeni. Reprezentowali oni różne ośrodki (Kraków, Warszawa, Siedlce) i byli to przede wszystkim entomolodzy: Wacław

Wydziału Rybactwa Morskiego i Technologii Żywności [Akademii Rolniczej w Szczecinie] (przew. zesp. red. Edward Kołakowski), Szczecin 2001, s. 119-120; *Jubileusz 50-lecia Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie*, tom 2 (pod red. Stefana Tarczyńskiego), Olsztyn 1999, s. 143-145.

¹⁴ Romaniuk Konstanty, Własow Teresa, *Parazytologia w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie*, w: *Dzieje parazytologii polskiej w latach 1945-2000* (pod red. Elżbiety Lonc i Bożeny Płonka-Syroki), Warszawa 2004, s. 417-427.

¹⁵ Stefan Tarczyński (1919-2002), parazytolog weterynaryjny, od 1968 r. prof. WSR/ART w Olsztynie, kierownik Katedry Zoohigieny, kierownik Katedry Parazytologii i Chorób Inwazyjnych, dyrektor Instytutu Chorób Zakaźnych i Inwazyjnych, dziekan Wydziału Weterynaryjnego, prorektor ART ds. studiów i studentów. – Pastuszczak Tadeusz, Pastuszczak-Frańk Marta, *Przyczynki do historii olsztyńskiej weterynarii*, Olsztyn 2017, s. 218-219; Romaniuk K. Własow T., *Parazytologia w UWM*, dz. cyt., s. 422.

¹⁶ Konstanty Romaniuk (ur. 1938), specjalista parazytologii weterynaryjnej, od 1986 r. prof. ART/UWM, kierownik Katedry Chorób Zakaźnych i Inwazyjnych, dziekan Wydziału Weterynaryjnego (1990-1993). – *Jubileusz 50-lecia ART*, dz. cyt., s. 377-378; *Słownik biograficzny profesorów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, wydanie II (zesp. red. Maria Fafińska i inni), Olsztyn 2009, s. 166-167.

¹⁷ Zbigniew Jabłonowski (1934-2008), biolog, parazytolog, pracownik WSR w Olsztynie, następnie WSP, od 1988 r. prof. WSP, kierownik Katedry Biologii Ogólnej, dyrektor Instytutu Biologii, dziekan Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, prorektor, od 1999 kierownik Katedry Parazytologii UWM, tenisista i działacz sportowy. – Matulewicz Tadeusz, *Wileńskie rodowody*, Olsztyn 2005, s. 45-49.

Szymczakowski¹⁸, Stanisław Adam Ślipiński¹⁹, Dariusz Iwan²⁰, Jerzy Prószyński²¹ i Sławomir Mazur²².

Drugim czasopismem węgierskim jest „Magyar Állatorvosok Lapja”, miesięcznik wydawany w Budapeszcie, poświęcony medycynie weterynaryjnej (tytuł angielski: „Hungarian Veterinary Journal”)²³. Artykuły zaopatrzone były w streszczenia obcojęzyczne – po angielsku i rosyjsku. Jako suplement do tego periodyku wydawano także przeglądy literatury naukowej („Agrárirodalmi szemle: állategészségügy”), których trzy roczniki weszły do zasobu projektowego.

Podobnie jak język węgierski, dwa czasopisma reprezentują w opisywanym zbiorze język chorwacki. Jednym z nich jest „Liječnički Vjesnik”²⁴, wydawane przez korporację zawodową lekarzy chorwackich Zbor Liječnika Hrvatske (potem Hrvatski liječnički zbor). Organizacja ta obchodziła 140-lecie w 2014 r., a czasopismo jest niewiele młodsze – zostało zainicjowane w styczniu 1877 r. przez drugiego prezesa Stowarzyszenia dr. Ante Schwartz (1832-1880)²⁵. Polskim odpowiednikiem tytułu byłyby po prostu „Wiadomości lekarskie”.

Czasopismo porusza szeroki wachlarz zagadnień medycznych. Najwięcej miejsca poświęcone jest na publikacje oryginalne i sprawozdania z badań, w ramach których poruszane są różne gałęzie nauk medycznych, z historią medycyny włącznie. Duże znaczenie ma dla redakcji międzynarodowy przepływ informacji: artykułom towarzyszą streszczenia angielskie (rzadziej niemieckie). Wymianę myśli naukowej dokumentują także relacje z kongresów, abstrakty artykułów z periodyków zagranicznych, przegląd nadesłanej literatury. Zmarłych, zarówno wybitnych uczonych, jak i aktywnych praktyków, żegnano w dziale nekrologów, a anegdocie medycznej poświęcono dział „In otio”. Z czasem pojawił się także przegląd bronionych dysertacji.

Akcenty polskie w „Vjestniku” zawdzięczamy przede wszystkim działowi recenzji z nadesłanych książek. Kilka „polskich” recenzji wyszło spod pióra prof. Franjo Kogoja (1894-

¹⁸Wacław Szymczakowski (ur. 1930), entomolog, specjalista w zakresie chrząszczy z rodziny *Catopidae*, od 1972 r. prof., pracownik Instytutu Systematyki i Ewolucji Leśnej PAN w Krakowie. – *Kto jest kim w Polsce. Informator biograficzny*, edycja 3 (red. Lubomir Mackiewicz, Anna Żońna), Warszawa 1993, s. 725.

¹⁹Stanisław Adam Ślipiński (ur. 1956), entomolog, specjalista systematyki chrząszczy, prof. (2000) i dyr. Muzeum i Instytutu Zoologii PAN w Warszawie. – Polskie Towarzystwo Entomologiczne, *Entomolodzy polscy. Stanisław Adam Ślipiński* [online: http://pte.au.poznan.pl/almanach/Noty_PDF/S/Slipinski%20Adam.pdf, dostęp: 24 listopada 2020].

²⁰Dariusz Iwan, entomolog, badacz chrząszczy, od 2014 r. prof. nauk biologicznych, w latach 1991-2020 kierownik Muzeum Zoologicznego w Muzeum i Instytucie Zoologii PAN w Warszawie. – Stowarzyszenie Muzeów Uczelnianych, *Aktualności* (sylwetka Dariusza Iwana) [online: <https://muzeauczelniane.pl/aktualnosci/kolekcje-zoologiczne-zaginione-skarby-polskiego-dziedzictwa-kulturowego-i-historycznego-wyklad-w-muzeum-uw/>, dostęp: 24 listopada 2020].

²¹Jerzy Prószyński (ur. 1935), zoolog, arachnolog, specjalista systematyki skakunów, od 1983 r. prof., pracownik Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Siedlcach i Instytutu Zoologii PAN. – *Kto jest kim w Polsce. Informator biograficzny*, edycja IV (oprac. zespół Beata Cynkier i inni), Warszawa 2001, s. 766.

²²Sławomir Mazur (ur. 1945), entomolog, specjalista taksonomii, systematyki i zoogeografii chrząszczy podkorowych, chrząszczy z rodziny gnilińkowatych oraz mrówek leśnych, od 1992 r. prof. SGGW, kierownik Katedry Ochrony Lasu i Ekologii, prodziekan ds. nauki Wydziału Leśnego. – Tracz Henryk, *Sylwetka oraz działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna prof. dra hab. Sławomira Mazura*, „Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie”, 2016, nr 1, s. 215-220.

²³Do projektu weszło 31 roczników.

²⁴Do projektu weszło 13 roczników.

²⁵Dugacki Vladimir, Krznarić Zeljko, *Hrvatski liječnički zbor od 1874. do 2014.*, Zagrzeb 2014, s. 17-18.

1983), dermatologa, który już od 1933 r. był członkiem zagranicznym Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego (odbywał też studia specjalistyczne m.in. na Uniwersytecie Wrocławskim, ale za wątek polski trudno to uznać: była to jeszcze wówczas Leopoldina w Breslau)²⁶. Prof. Kogoj pisał o publikacjach swoich kolegów po specjalności z Warszawy i Lublina – Stefanii Jabłońskiej²⁷ i Romana Michałowskiego²⁸. Wśród recenzowanych autorów polskich byli także Stanisław Sokół²⁹, Witold Starkiewicz³⁰, Edward Rużyło³¹, a także wieloletni współpracownik Olsztyńskiej Szkoły Wyższej, prof. Jerzy Król³², nazywany królem polskiej ortopedii. Zwraca też uwagę nazwisko, choć przede wszystkim z uwagi na ojca, Feliksa Mikulicz-Radeckiego³³.

²⁶Cajkovac S., *Akademik Franjo Kogoj. Porodom 70. Godisnije zivota*, „Liječnički Vjestnik”, 1965, nr 1, s. 5-10; Wikipedia: *Franjo Kogoj* [online: https://pl.wikipedia.org/wiki/Franjo_Kogoj, dostęp: 24 listopada 2020].

²⁷Kogoj Franjo, *Stefania Jablonska, Choroby skóry* [recenzja], „Liječnički Vjestnik”, 1958, nr 7-8, s. 500-501. Stefania Jabłońska (1920-2017), dermatolog, od 1974 r. prof. Akademii Medycznej w Warszawie i kierownik Kliniki Dermatologii, członek zagraniczny niemal 50 towarzystw naukowych i jeden z najczęściej cytowanych polskich naukowców, autorka wielokrotnie wznawianego podręcznika *Dermatologia dla lekarzy i studentów. – Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny* (pod red. Janusza Kapuścika), tom II, Warszawa 1999, s. 107.

²⁸Kogoj Franjo, *R. Michałowski, Choroby blony śluzowej jamy ustnej, Warszawa 1958* [recenzja], „Liječnički Vjestnik”, 1958, nr 3-4, s. 284. Roman Michałowski (1912-2000), dermatolog, wenerolog, od 1976 r. prof. Akademii Medycznej w Lublinie, kierownik Katedry i Kliniki Dermatologii, także filozof i psycholog, autor pionierskiej monografii chorób warg i jamy ustnej. – *Współcześni uczeni polscy*, dz. cyt., tom III, Warszawa 2000, s. 167.

²⁹Bazala V., *Stanislav Sokol, Historia Gdańskiego Ceha* [sic – przyp. aut.] *chirurgów 1457-1820* [recenzja], „Liječnički Vjestnik”, 1958, nr 7-8, s. 501-502. Stanisław Sokół (1911-1968), chirurg, kardiochirurg, historyk medycyny, prof. Akademii Medycznej w Gdańsku, prodziekan Wydziału Lekarskiego. Publikował prace z historii medycyny Gdańska, poza recenzowaną pracą o gdańskim cechu chirurgów ogłosił także 10 artykułów w *Polskim Słowniku Biograficznym. – Sylwetki chirurgów polskich* (pod red. Józefa Bogusza i Witolda Rudowskiego), Wrocław 1982, s. 200; Gedanopedia: *Stanisław Sokół* [online: https://www.gedanopedia.pl/gdansk/?title=SOK%C3%93%C5%81_STANIS%C5%81AW, dostęp: 24 listopada 2020].

³⁰Ljuština-Ivančić N., *W. Starkiewicz, Die Rolle des Muskelsystems in der Pathogenese und Therapie des Schielens, Leipzig 1963* [recenzja], „Liječnički Vjestnik”, 1965, nr 3, s. 375-376. Witold Szymon Starkiewicz (1906-1978), okulista, prof. Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, rektor (1959-1962) i pierwszy doktor honoris causa (1973) tej uczelni, twórca szczecińskiej szkoły leczenia zezów. – Brzeziński Tadeusz, *Witold Szymon Starkiewicz. Marzenia o elektroftalmie*, w: *Szczecinianie stulecia* (oprac. Joanna Dżaman), Szczecin 2000, s. 113; *Polski Słownik Biograficzny*, tom XLII, 2002-2003, s. 311-314 (Stanisław Sroka).

³¹Nick A., *E. Rużyło i sur., Stany chorobowe wymagające natychmiastowej interwencji, Warszawa 1963* [recenzja], „Liječnički Vjestnik”, 1964, nr 7, s. 894-896. Edward Emil Rużyło (1909-2009), specjalista chorób wewnętrznych, gastroenterolog, od 1963 r. profesor, dyrektor Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, krajowy specjalista chorób wewnętrznych, prezes Towarzystwa Internistów Polskich, doktor honoris causa Albert Schweitzer World Academy of Medicine; opracował pierwszy na świecie podręcznik do chorób naczyń obwodowych. – *Współcześni uczeni polscy*, dz. cyt., tom III, s. 719-720.

³²Ruszkowski Ivo, *Jerzy Król, Zaburzenia odżywcze stawu biodrowego po leczeniu operacyjnym wrodzonego zwichnięcia biodra, Warszawa 1963* [recenzja], „Liječnički Vjestnik”, 1964, nr 9, s. 1160-1161. Jerzy Król (1926-2013), ortopeda, uczeń prof. Wiktora Degi, prof. Akademii Medycznej (Uniwersytetu Medycznego) w Poznaniu, konsultant Światowej Organizacji Zdrowia. – Nowakowski Andrzej, *Wspomnienie pośmiertne. Profesor Jerzy Król (1926-2013)*, „Szkice Humanistyczne”, 2013, nr 4, s. 9-13.

³³Szabo S., *F. Mikulicz-Radecky, Früherkennung und Behandlung des weiblichen Genitalcarcinoms, Stuttgart 1957* [recenzja], „Liječnički Vjestnik”, 1958, nr 11-12, s. 768-769. Felix von Mikulicz-Radecki (1892-1966) był niemieckim uczonym o polskich korzeniach, ginekologiem, profesorem w Kilonii i Berlinie, synem wybitnego polskiego chirurga Jana Mikulicz-Radeckiego, pioniera aseptyki. – *Neue Deutsche Biographie*, tom 17, Berlin 1994, s. 499 (Volker Zimmermann).

„Liječnički Vjestnik” to miesięcznik; zdarzały się także numery łączone, a na przełomie lat 50. i 60. ten system był wręcz stosowany powszechnie. Zdecydowanie wiodącą siłą publikującą pozostawali cały czas autorzy krajowi.

„The American Journal of Tropical Medicine and Hygiene”³⁴ był oficjalnym czasopismem krajowego stowarzyszenia o analogicznej nazwie – American Society of Tropical Medicine and Hygiene. Czasopismo powstało z połączenia dwóch periodyków – „The American Journal of Tropical Medicine” i „The Journal of the National Malaria Society”. Wydawane było w Baltimore jako dwumiesięcznik od początku lat 50. Układ druku był dwuszpaltowy, zamieszczano liczne wkładki ilustracyjne. Przez ponad 20 lat funkcję redaktora naczelnego pełnił wybitny parazytolog amerykański Paul Chester Beaver, o którym w nekrologu wspomniano, że przeprowadził „The Journal” od epoki maszyny do pisania do składu komputerowego, a za sprawą jego zaangażowania utożsamiano osobę redaktora z samym czasopismem³⁵.

Tematyce weterynaryjnej poświęcone jest m.in. portugalskie czasopismo „Anais da Escola Superior de Medicina Veterinária”³⁶ – rocznik wyższej szkoły weterynarii przy Uniwersytecie Technicznym w Lizbonie (Universidade Técnica de Lisboa), ukazujący się od schyłku lat 50. W piśmie tym publikowali głównie uczeni portugalscy, jak wskazywały afiliacje przy artykułach – przede wszystkim związani z uczelnią lizbońską. Były to obszernie artykuły monograficzne dotyczące różnych zagadnień weterynaryjnych. Materiał ilustracyjny znajdował się zarówno na wkładkach, jak i wpleciony w tekst artykułów, w druku jednoszpaltowym. Roczniki stosunkowo często łączono, w numery podwójne (np. w latach 1972-1973), a nawet potrójne (1964-1966). Niewykluczone, że wpływ na zawirowania regularności wydawania miały wydarzenia polityczne, Portugalia przeżywała wówczas napięcia wojen niepodległościowych w koloniach, szczególnie w Angoli, oraz schyłek epoki Antonio Salazara, a wkrótce doszło też do zmiany ustrojowej w wyniku rewolucji goździków.

Dotyczy to także innego czasopisma w języku portugalskim, z terenu objętego bezpośrednio kwestią kolonialną – Mozambiku. Tam od 1952 r. ukazywał się rocznik „Anais dos Serviços de Veterinária”, z dopiskiem „Província de Moçambique”³⁷. Publikowali w nim przede wszystkim autorzy portugalscy, w tym pracujący w Mozambiku, np. Jose Marques da Silva³⁸. Poszczególne artykuły ukazywały się w odpowiednich działach, które podzielono dość szczegółowo, na poświęcone m.in. patologii, higienie i zagadnieniom sanitarnym, fizjologii i genetyce produkcji, ekologii produkcji, epizootiologii, profilaktyce i terapii, a także uprzemysłowieniu i zagadnieniom ekonomicznym. Był także odrębny dział statystyk, przegląd piśmiennictwa i kronika. Kilka roczników poświęcono niemal wyłącznie materiałom konferencyjnym i kongresowym. Artykuły urozmaicały wykresy i tabele oraz ilustracje, częściowo na specjalnych wkładkach. Objętość poszczególnych roczników była nieregularna, np. nr 11 za r. 1963 liczył 245 stron, łączony nr 12-14 (1964-1966) 328 stron, a nr 15 (1967) – 510 stron. Mozambik stał się w 1964 r. areną regularnych partyzanckich walk o niepodległość,

³⁴ Do projektu weszło 13 roczników.

³⁵ Jung Rodney, Little M. Dale, Krogstad Donald, *Paul Chester Beaver, Ph.D. ASTMH Member, 1944-1993*, „The American Journal of Tropical Medicine and Hygiene”, 1994, vol. 50, nr 1, s. I-III. Dr Paul C. Beaver zmarł 23 grudnia 1993 r. w wieku 88 lat.

³⁶ Do projektu weszło 11 roczników.

³⁷ Do projektu weszły 4 roczniki.

³⁸ Jose Marques da Silva (1915-1967), wieloletni szef służby weterynaryjnej Mozambiku. Obszerne wspomnienie pośmiertne o nim ukazało się w roczniku 15 za r. 1967, wydanym w 1969 r.

co zapewne przyczyniło się do opóźnień w edycji; dopiero w 1969 r. ukazały się drukiem wspomniane roczniki 12-14 i 15, a więc opóźnienie osiągnęło 5 lat. Również łączony rocznik 20-21 za lata 1972-1973 ukazał się z opóźnieniem w 1975 r.; był to rok ogłoszenia niepodległości Mozambiku, nazwa Republica Popular de Moçambique pojawiła się w podtytule czasopisma, a na winiecie znalazło się godło nowego państwa.

W języku portugalskim ukazywały się także dwa czasopisma zoologiczne: „Arquivos do Museu Bocage. 2 Seria”³⁹, wydawane przez Museu e Laboratório Zoológico e Antropológico w Lizbonie w formie zoologicznych zeszytów monograficznych (przykładowo gatunkowi ptaka – kaniuka zwyczajnego *Elanus caeruleus*) oraz brazylijskie „Arquivos de Zoologia do Estado de São Paulo”⁴⁰, periodyk Muzeum Zoologicznego Uniwersytetu w São Paulo publikowany od 1960 r., także w formie bogato ilustrowanych monografii, kontynuowany od 1967 r. jako „Arquivos de Zoologia”. W tym ostatnim część artykułów publikowana była także w języku angielskim.

Piśmiennictwo fińskie reprezentuje – chociaż językami publikacyjnymi są niemiecki i angielski - „Aquila. Series Zoologica”⁴¹, wydawane w Oulu. Czasopismo poświęcone faunie ukazuje się od 1963 r. i zawiera przede wszystkim raporty. Charakterystyczne dla tego wydawnictwa była dbałość o kontakt z abonentami – w każdym numerze zamieszczano fiszkę adresową z prośbą o potwierdzenie woli kontynuacji prenumeraty. Wśród autorów publikacji można odnaleźć nazwisko polskiego badacza, Zbigniewa Jakubca⁴², który pisał o populacji niedźwiedzia brunatnego w Polsce⁴³. Z kolei w Helsinkach ukazywał się kwartalnik „Annales Medicinae Experimentalis et Biologiae Fenniae”⁴⁴, poświęcony naukom medycznym. Czasopismo wychodziło w języku angielskim, wydawane od 1947 r. przez Fińskie Towarzystwo Medyczne (Suomalainen Lääkärisseura Duodecim). W 1973 r. tytuł zmieniono na „Medical Biology”.

W zasobie objętym projektem znalazło się czternaście tytułów czasopism w języku włoskim. M.in. od 1935 r. w Rzymie wydawano „Archivio Italiano di Scienze Mediche Tropicali e di Parassitologie”⁴⁵. Był to miesięcznik parazytologiczny, publikowany przez jeden z największych włoskich szpitali publicznych – Policlinico Umberto I przy rzymskim uniwersytecie La Sapienza.

Inne włoskie czasopismo, „Annali dell'Istituto Superiore di Sanita”⁴⁶, na przestrzeni lat kilkakrotnie zmieniało częstotliwość wychodzenia numerów. W chwili jego założenia w 1965 r. wychodziło jako miesięcznik, ale już po roku zdecydowano się na formułę dwumiesięcznika. Wreszcie w 1971 r. wydawcy przeszli na wydawanie kwartalne⁴⁷. W czasopiśmie poruszano zagadnienia nauk o zdrowiu, relacjonowano aktualne badania medyczne i biomedyczne.

³⁹ Do projektu weszły 4 roczniki.

⁴⁰ Do projektu weszło 16 roczników.

⁴¹ Do projektu weszło 17 roczników.

⁴² Zbigniew Jakubiec (ur. 1941), zoolog, ekolog, pracownik Instytutu Ochrony Przyrody PAN, prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego, działacz opozycji demokratycznej w PRL. – Encyklopedia Solidarności, *Zbigniew Jakubiec* [online: <https://encysol.pl/es/encyklopedia/biogramy/16317,Jakubiec-Zbigniew.html>, dostęp: 21 listopada 2020]; baza Nauka Polska, *Zbigniew Jakubiec* [online: <https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=47634&k=Ih0r4v>, dostęp: 21 listopada 2020].

⁴³ Jakubiec Zbigniew, *Distribution of the brown bear in Poland and problems concerning its protection*, „Aquila. Series Zoologica”, 1990, R. 27, s. 51–57.

⁴⁴ Do projektu weszły 23 roczniki.

⁴⁵ Do projektu weszło 15 roczników.

⁴⁶ Do projektu weszło 28 roczników.

⁴⁷ Ponadto w 1982 r. wydawca zdecydował się na zmianę formatu czasopisma – na A4.

Wiodącym językiem publikacyjnym był włoski, ale pojawiały się także artykuły po niemiecku i angielsku, ponadto publikacje uzupełniano o anglojęzyczne streszczenia. Instytucja sprawca tego czasopisma – Istituto Superiore di Sanita, czyli po polsku Narodowy Włoski Instytut Zdrowia, z siedzibą w Rzymie – jest publiczną instytucją odpowiedzialną za krajowe badania medyczne, podlegającą resortowi zdrowia. Powstał w 1934 r., a wśród jego pracowników było kilku noblistów: Daniel Bovet (1957, za odkrycia w zakresie syntezy związków, hamujących działanie substancji w organizmie), Ernst Boris Chain (1945, wyróżniony za wkład w odkrycie penicyliny, Brytyjczyk pochodzenia niemieckiego, który związał się z rzymskim instytutem po II wojnie światowej) oraz Rita Levi-Montalcini (1986, wyróżniona Noblem za prace nad mechanizmami wzrostu komórek i narządów u zwierząt i człowieka)⁴⁸. Wśród autorów publikujących w „Annali” nie brakowało uczonych z całego świata, znalazła się także Polka Hanna Michałek⁴⁹.

W 1950 r. rozpoczęto wydawanie „Archivo Veterinario Italiano”⁵⁰. Dwumiesięcznik z nauk weterynaryjnych, ukazujący się w języku włoskim (ze streszczeniami po francusku, hiszpańsku, angielsku i niemiecku), rozpoczęto wydawać pod auspicjami Uniwersytetu Mediolańskiego (Università degli Studi di Milano), obecnie ukazuje się jako periodyk Włoskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych (Società Italiana delle Scienze Veterinarie) w Brescii⁵¹.

W Londynie ukazuje się anglojęzyczne czasopismo „Advances in Parasitology”⁵². Jest to rocznik, wydawany przez New York Academic Press od 1963 r., w formacie 24 cm. Pierwszym redaktorem czasopisma był prof. Ben Dawes⁵³, a po jego śmierci w 1976 r. W. H. R. Lumsden⁵⁴. Od 1982 r. rocznik redagowali J. R. Baker i R. Muller. Także w tym periodyku wśród szerokiego, międzynarodowego grona uczonych ze świata znaleźli się Polacy: doc. dr hab. Krystyna Rybicka (vol. 4, 1966 r.)⁵⁵ i prof. Zbigniew Pawłowski (vol. 10, 1972 r.)⁵⁶.

⁴⁸ Wikipedia, *Istituto Superiore di Sanità* (w jęz. angielskim) [online: https://en.wikipedia.org/wiki/Istituto_Superiore_di_Sanita, dostęp: 21 listopada 2020].

⁴⁹ Hanna Maria Michałek-Moricca (1933-2014), lekarz, biochemik, zatrudniona w Istituto Superiore di Sanita jako kierownik Pracowni Biochemii Farmakologicznej, prowadziła badania w zakresie mechanizmów działania leków, związków toksycznych w centralnym układzie nerwowym, mechanizmów starzenia się mózgu, działaczka rzymskiej Polonii. Jej nazwisko znajduje się wśród współpracowników *Enciclopedia Medica Italiana*. – Stefańska-Andreini Urszula, *Hanna Maria Michałek-Moricca (1933-2014)*, „Polonia Włoska. Biuletyn”, 2015, nr 1-2, s. 78.

⁵⁰ Do projektu weszło 13 roczników.

⁵¹ Dane z portalu ISSN [online: <https://portal.issn.org/resource/ISSN/0004-0479>, dostęp: 4 grudnia 2020].

⁵² Do projektu wszedł 1 rocznik.

⁵³ Hughes D. L., *Ben Dawes 1902-1976 Emeritus Professor of Parasitology, D.Sc. (London), A.R.C.Sc., D.I.C., F.L.S., F.I.Biol.*, „Advances in Parasitology”, 1977, R. 15, s. 11-17.

⁵⁴ William Hepburn Russell Lumsden (1914-2002), szkocki uczyony, prof. w Edynburgu i London School of Hygiene and Tropical Medicine. Archives Hub, *Papers of William Hepburn Russell Lumsden, 1914-2002* (strona internetowa) [online: <https://archiveshub.jisc.ac.uk/search/archives/4f216b29-1920-3106-a184-305ad8d2a593>, dostęp: 4 grudnia 2020].

⁵⁵ Krystyna Rybicka (1924-2007), parazytolog, docent w Zakładzie Parazytologii PAN, od 1970 r. mieszkająca w USA, prowadziła badania nad rozwojem embrionalnym tasiemców. – Pojmańska Teresa, *Doc. dr hab. n. przyr. Krystyna Rybicka (1924-2007)*, „Wiadomości Parazytologiczne”, 2008, nr 1, s. 53-55.

⁵⁶ Zbigniew Pawłowski (1926-2019), specjalista parazytologii lekarskiej i medycyny tropikalnej, od 1977 r. prof. Akademii Medycznej w Poznaniu, kierownik Kliniki Chorób Pasożytniczych i Tropikalnych, dyrektor Instytutu Mikrobiologii i Chorób Zakaźnych, prezes Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego, współpracownik Światowej Organizacji Zdrowia. – *Współcześni uczeni polscy*, dz. cyt., tom III, s. 454-455.

Długie tradycje ma inne angielskie czasopismo, „Annals of Tropical Medicine and Parasitology”⁵⁷, które ukazuje się od 1907 r., chociaż obecnie pod nowym tytułem – „Pathogens and Global Health” (od 2012 r.) i w formie elektronicznej. Czasopismo związane jest z The Liverpool School of Tropical Medicine, pierwszą na świecie instytucją założoną w celu prowadzenia pracy badawczej i dydaktycznej w zakresie medycyny tropikalnej (1898 r.)⁵⁸. „Annals” ukazywały się z różną, zmienną na przestrzeni lat częstotliwością, m.in. w latach 1977-1979 jako kwartalnik, w latach 1979-1996 – dwumiesięcznik, a przez pewien czas było to 8 numerów na rok. Obok prac naukowych czasopismo upamiętniało też uczonych zasłużonych dla placówki liverpoolskiej, tradycyjnie w pierwszym numerze rocznika ukazywał się portret emerytowanego lub nieżyjącego badacza.

Z kolei w cyklu dwuletnim ukazywał się roczny raport o tematyce medycznej innej zasłużonej instytucji w Wielkiej Brytanii – „The Royal Society of Medicine Annual Report”⁵⁹, wydawany w Londynie. Wcześniej, w latach 1960-1975, ukazywał się jako raport nie Towarzystwa, a jego zarządu („Annual Report of the Council – Royal Society of Medicine”).

Także raz na dwa lata wydawano raporty innej instytucji naukowej, ale amerykańskiej, i to w zupełnie innej dziedzinie – zoologii. W tym cyklu wychodził „Annual Report of the Director of the Museum of Comparative Zoology”⁶⁰ przy Harvard University. W skład numeru wchodziło standardowo sprawozdanie z działalności Muzeum, bibliografia pracowników Muzeum z danego roku, wreszcie wykaz seminariów i konferencji naukowych, w których pracownicy brali udział. Muzeum Zoologii Porównawczej jest wprawdzie młodsze od samej uczelni Harvarda o nieco ponad 200 lat, niemniej także ma za sobą długą i bogatą tradycję – powstało w 1859 r. Obecnie składa się z 11 działów⁶¹.

Z mniejszych ośrodków naukowych zwraca uwagę czasopismo z Wenezueli – „Acta Biologica Venezuelica”⁶², wydawane od 1951 r. do chwili obecnej, aktualnie przez Instytut Zoologii i Ekologii Tropikalnej. Jego początki związane są z Muzeum Biologii przy Centralnym Uniwersytecie Wenezueli, a pierwszym redaktorem był łotewski emigrant Janis Rácenis⁶³. Kierował on redakcją czasopisma w latach 1951-1966 i 1971-1975, w latach 1968-1970 redaktorem był Carlos Machado Allison, a w latach 1976-1986 Francisco Mago Leccia. Czasopismo w pierwszych latach ukazywania się miało nietypowy sposób numeracji woluminów; kilka roczników łączono w jeden wolumin: wolumin nr 1 obejmował lata 1951-1955, wolumin nr 2 – lata 1956-1959, wolumin nr 3 – lata 1960-1963⁶⁴. W obrębie tych wieloletnich woluminów wychodziły zeszyty, na które przypadał jeden obszerny artykuł

⁵⁷ Do projektu weszło 15 roczników.

⁵⁸ Liverpool School of Tropical Medicine, *About* [online: <https://www.lstmed.ac.uk/about>, dostęp: 30 listopada 2020].

⁵⁹ Do projektu weszły 4 roczniki.

⁶⁰ Do projektu weszło 7 roczników.

⁶¹ Museum of Comparative Zoology. Harvard. *About* [online: <https://mcz.harvard.edu/about>, dostęp: 30 listopada 2020].

⁶² Do projektu weszły 2 roczniki.

⁶³ Janis Rácenis (1915-1980), entomolog łotewski, po studiach na Łotwie i w Niemczech osiadł w Wenezueli w 1947 r., specjalizował się w badaniach nad ważkami występującymi na terenach Wenezueli i Peru. Był założycielem Muzeum Biologii Centralnego Uniwersytetu Wenezueli w Caracas. – Wikipedia, *Janis Rácenis* (w jęz. hiszpańskim) [online: https://es.wikipedia.org/wiki/Janis_R%C3%A1cenis, dostęp: 30 listopada 2020].

⁶⁴ W latach 1964-1967 z kolei stosowano podział na woluminy, zakłócający nawet cesurę rocznikową: i tak wolumin nr 4 obejmował okres od początku 1964 r. do sierpnia 1965 r., a wolumin nr 5 – od września 1965 r. do końca 1967 r.

monograficzny. Wolumin uzupełniano indeksem autorskim i tematycznym. Od 1968 r. przez pewien czas pojedynczy wolumin obejmował rok kalendarzowy, i domyślnie składały się na niego cztery zeszyty (już bez ograniczenia do jednego artykułu monograficznego w numerze), chociaż te ostatnie często bywały łączone. Potem znów ukazywanie się czasopisma było nieregularne, przykładowo wolumin nr 12 rozpoczęto w 1985 r. (zeszyt nr 1), kontynuowano w 1986 r. (zeszyt nr 2), by na łączony zeszyt nr 3-4 czekać aż do 1990 r. Wraz z woluminem nr 17 w 1997 r. osiągnięto na stałe cykl roczny, początkowo zachowując cztery zeszyty na wolumin, a od 2004 r. (wolumin nr 24) przechodząc na dwa zeszyty. Od 1990 r., kiedy nastąpiła także zmiana formatu czasopisma na A4, wydawano obok głównej serii zeszyty suplementowe. Czasopismo ukazywało się w języku hiszpańskim i dość szybko grono autorskie uzupełnili badacze spoza Wenezueli, m.in. związani z londyńskim Muzeum Historii Naturalnej czy analogiczną instytucją z Wiednia. W 1981 r., w woluminie nr 11, nr 2, wśród autorów pojawia się nazwisko polskiego ornitologa Jana Krystyna Pinowskiego⁶⁵.

Jednym z czeskich czasopism jest „Acta Veterinaria Brno”⁶⁶, czasopismo naukowe Uniwersytetu Weterynaryjnego i Farmaceutycznego w Brnie⁶⁷ (w oryginale: Veterinarni a Farmaceuticka Univerzita Brno). Pismo publikuje oryginalne prace badawcze i obserwacje kliniczne z weterynarii i nauk biomedycznych; obecnie dostępne jest także w Internecie jako publikacja open access⁶⁸. Wcześniej ukazywało się pod tytułami: „SBORNIK – Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae” (do 1966 r.) i „Acta Universitatis Agriculturae Facultas Veterinaria Brno” (1967-1969). Artykuły publikowano przede wszystkim po angielsku, mniejszą część po niemiecku; wersje czeską i niemiecką, a wcześniej również rosyjską, miały tytuły poszczególnych prac i ich streszczenia. Obok części naukowej było też miejsce na kronikę, wykaz konferencji naukowych czy dział recenzji.

Charakter abstraktowy ma wydawnictwo „Annual Reports of the Research Institute for Microbiol Diseases, Osaka University”⁶⁹. Rocznik po raz pierwszy wyszedł w 1986 r., w dużym formacie (dziennika). Publikowano po angielsku i japońsku abstrakty publikacji pracowników różnych wydziałów uczelni, dotyczące chorób drobnoustrojów, a także kalendarium bieżących seminariów. Instytut powstał w 1934 r., a w dorobku pochwalić się może m.in. pracami nad szczepionkami przeciw odrze (Yoshiomi Okuno, 1967), ospie wietrznej (Michiaki Takahashi, 1980) i malarii (Toshihiro Horii, 2010) oraz odkryciami związanymi z fuzją komórkową (Yoshio Okada, 1960)⁷⁰.

⁶⁵ Jan Krystyn Pinowski (ur. 1930), ekolog, ornitolog, od 1979 r. prof., kierownik Zakładu Ekologii Kręgowców Instytutu Ekologii PAN, kierownik zespołu ds. badań nad rolą ptaków na meliorowanych sawannach, działającego przy Centralnym Uniwersytecie Wenezueli w Caracas (1978-1979), członek honorowy American Ornithologists Union; zorganizował międzynarodowe badania nad rolą ptaków ziarnojadów w różnych ekosystemach świata. – *Współcześni uczeni polscy*, dz. cyt., tom III, s. 505-506.

⁶⁶ Do projektu weszło 12 roczników.

⁶⁷ Uczelnia została założona w grudniu 1918 r. jako pierwszy uniwersytet po powstaniu niepodległej Czechosłowacji. Uczelni nie należy mylić z innymi uniwersytetami publicznymi w Brnie: Uniwersytetem Masaryka, a zwłaszcza Uniwersytetem Mendla, który specjalizuje się w naukach przyrodniczych i rolniczych. Por. University of Veterinary and Pharmaceutical Sciences Brno, History of the University [online: <https://www2.vfu.cz/information-about-university/history-of-the-university/index.html>], dostęp: 4 grudnia 2020].

⁶⁸ Acta Veterinaria Brno (strona internetowa) [online: <https://actavet.vfu.cz/>], dostęp: 4 grudnia 2020].

⁶⁹ Do projektu weszło 14 roczników.

⁷⁰ Research Institute for Microbial Diseases, Osaka University, History [online: <http://www.biken.osaka-u.ac.jp/en/about/history/>], dostęp: 4 grudnia 2020].

Naukę japońską reprezentuje także „The Keio Journal of Medicine”⁷¹, wydawany od 1952 r. przez Szkołę Medycyny Uniwersytetu Keio w Tokio. Założeniem czasopisma była prezentacja dorobku naukowego pracowników Szkoły ze szczególnym ukierunkowaniem na czytelnika zagranicznego, stąd zdecydowano się na język angielski jako podstawowy⁷². Należy podkreślić, że jednocześnie ta sama instytucja prowadziła periodyk naukowy w języku japońskim – „Keio Igaku” (tytuł angielski „Keio Medical Journal”), co należało ówczesnie do rzadkości⁷³. Obok angielskiego sporadycznie pojawiały się także artykuły w języku francuskim. Przyjęto cykl kwartalny, a numery ukazywały się w marcu, czerwcu, wrześniu i grudniu. Wyjątek zrobiono przy okazji woluminu nr 7 w 1958 r., w związku z jubileuszem 100-lecia Uniwersytetu – ukazał się wówczas jeden wolumin jako całość, ale rocznicę uhonorowano roboczo: opublikowano wyłącznie naukowe artykuły, bez okolicznościowych, o jubileuszu przypominając jedynie fotograficzną wkładką ze zdjęciami kampusu uczelni i biblioteki medycznej (The Kitasato Memorial Medical Library, skądinąd jednego z nielicznych budynków uczelni, który przetrwał w dobrym stanie zniszczenia II wojny światowej). Co cztery lata wolumin uzupełniano indeksem artykułów minionego czterolecia.

Treści poszczególnych numerów niezmiernie rzadko sięgały poza tematykę ściśle naukową. Kilkakrotnie wyjątek zrobiono po śmierci wybitnych uczonych⁷⁴. 18 lutego 1968 r. zmarł w wieku 80 lat prof. Yoshio Kusama, pierwszy wieloletni (do końca życia) redaktor czasopisma, a także dawny dziekan Szkoły Medycyny (1955-1959), absolwent Stanford University. Krótkie wspomnienie na specjalnej wkładce zamieścił jeden z jego następców na stanowisku dziekana prof. Daizo Ushiba⁷⁵, który tymczasowo przejął redakcję. Kolejnymi następcami prof. Kusamy na stanowisku redaktora byli: Hisakishi Matsubayashi (1969), czteroosobowe kolegium redakcyjne (Hitoshi Hatano, Hideo Hosaki, Tadao Mitsui, Toshio Toyama, 1970-1972), Toshio Toyama (samodzielnie, 1973-1984), Yosonuke Watanabe (1984), Toyomi Fujino (1984-1996), Naoki Aikawa (od 1996)⁷⁶. Obecnie redaktorem naczelnym jest genetyk prof. Kenjiro Kosaki, a kilku dawnych redaktorów wyróżniono tytułem redaktora honorowego⁷⁷. Nekrologiem pożegnano także kilkanaście lat później prof. Taro Takemiego (1904-1983), byłego prezydenta Światowego Towarzystwa Medycznego (World Medical

⁷¹ Do projektu weszło 46 roczników.

⁷² Jak zauważył Y. Torii, twórca i pierwszy redaktor czasopisma prof. Kusama wykazał się tą decyzją swoistym wizjonerstwem, bo w 1952 r. wciąż wiodącym językiem kontaktowym dla japońskiego świata nauki pozostawał język niemiecki. Por. Torii Yasuhiko, *A salute to the Keio Journal of Medicine on its 50th volume*, „The Keio Journal of Medicine”, 2001, vol. 50, nr 1, s. 1.

⁷³ Saruta Takao, *Reflection on the 50th volume of the Keio Journal of Medicine*, „The Keio Journal of Medicine”, 2001, vol. 50, nr 1, s. 2.

⁷⁴ Zarówno w przypadku „Keio Journal”, jak i omawianego niżej „Kitasato Archive”, zwraca uwagę ścisłe ograniczenie wzmianek nekrologowych do osób związanych z nauką, a nawet konkretną uczelnią, co zdecydowanie odróżnia te czasopisma od tematycznych periodyków wydawanych w PRL i innych krajach demokracji ludowej. O ile w czasopismach polskich z rolnictwa śmierć Stalina i Bieruta weszła na pierwsze strony (por. Baran, Zieliński, *Bogactwo kolekcji*, dz. cyt., s. 5, 18), to redaktorzy japońskich czasopism medycznych nie odnieśli się np. w żaden sposób do zgonu cesarza Hirohito (styczeń 1989), którego przez pierwsze 20 lat panowania otaczał oficjalny boski kult. Oczywiście rozważając powyższe różnice, pamiętać trzeba o przeszło 30-letniej cezurze czasowej między tymi zgonami.

⁷⁵ „The Keio Journal of Medicine”, 1968, vol. 17, nr 3, wkładka.

⁷⁶ Aikawa Naoki, *The legend of 1952*, „The Keio Journal of Medicine”, 2001, vol. 50, nr 1, s. 6.

⁷⁷ The Keio Journal of Medicine, *Editors* (strona internetowa) [online: <http://www.kjm.keio.ac.jp/editors/>, dostęp: 4 grudnia 2020].

Association) i Japońskiego Towarzystwa Medycznego, profesora wizytującego Uniwersytetu Keio, absolwenta i przewodniczącego stowarzyszenia absolwentów Szkoły Medycyny⁷⁸.

Kilka zeszytów pisma miało charakter monograficzny: ukazały się np. trzy zeszyty poświęcone wyłącznie badaniom grasicy pod redakcją Daizo Ushiby i Tadayoshiego Kobayashi⁷⁹. Od schyłku lat 80. dają się zaobserwować pewne zmiany w procesie wydawniczym. Ze strony technicznej zmieniono m.in. okładkę broszurową na lakierowaną (1986) oraz format powiększono do A4 (1990), a w warstwie merytorycznej zdecydowanie poszerzono współpracę międzynarodową. Np. w 1989 r. współautorski artykuł opublikowało sześciu neurologów z kliniki uniwersyteckiej w Kolonii (wolumin 38, nr 2) oraz badacz z Ostrawy (wolumin 38, nr 3)⁸⁰. Pojawił się także dział abstraktów, uwzględniający m.in. wspomniane czasopismo „Keio Igaku”. W 1996 r. rozpoczęto wydawanie zeszytów suplementowych, poświęconych w całości międzynarodowym konferencjom medycznym organizowanym przez Uniwersytet Keio. W suplementach zamieszczano abstrakty wystąpień. W pierwszych kilku sympozyjach polscy uczeni nie uczestniczyli, ale w listopadzie 1999 r. na konferencji poświęconej niedokrwieniu mózgu referat wygłosiła polska uczona Ewa Koźniewska⁸¹.

Kolejne japońskie czasopismo to „The Kitasato Archive of Experimental Medicine”⁸², pochodzące z daru Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego. Periodyk, także kwartalnik, związany jest ściśle z osobą Shibasaburo Kitasato (1853-1931)⁸³, wybitnego bakteriologa, który na studiach w Niemczech miał możliwość zapoznać się z badaniami przyszłych noblistów Roberta Kocha i Emila von Behringa. Wykorzystując zdobytą w Europie wiedzę powołał do życia w 1892 r. Instytut Chorób Zakaźnych, nazwany jego imieniem, który później został przekształcony w uniwersytet medyczny. Miał także swój udział w założeniu Uniwersytetu Keio.

W 1917 r. Kitasato zainicjował wydawanie „Archive”. Tematyka czasopisma dotyczyła nauk medycznych, przede wszystkim bakteriologii, epidemiologii, farmakologii, poruszano także zagadnienia z historii medycyny⁸⁴. Przez dłuższy czas zespół autorski stanowili wyłącznie uczeni japońscy, ale artykuły były publikowane po angielsku, rzadziej po francusku i niemiecku. W 1960 r. czasopismo uzupełniono o dział abstraktów (początkowo z odrębną paginacją dla tej części), obejmujący dorobek uczonych japońskich. Nazwiska badaczy spoza

⁷⁸ „The Keio Journal of Medicine”, 1985, vol. 34, nr 4, s. 193-197 (fot., życiorys oraz mowy pogrzebowe dziekana Szkoły Yasuo Uemury i prof. Harvard School of Public Health Davida E. Bella).

⁷⁹ „The Keio Journal of Medicine”, 1971, vol. 20, nr 1-2; 1972, vol. 21, nr 3-4, 1975, vol. 24, nr 4.

⁸⁰ Doleček Rajko, *Endocrine Changes after Burn Trauma. A Review*, „The Keio Journal of Medicine”, 1989, vol. 38, nr 3, s. 262-276.

⁸¹ E. Koźniewska miała wystąpienie *Impact of focal cerebral Ischemic/Reperfusion on the regulation of microcirculation in the cerebral cortex in rats* („The Keio Journal of Medicine”, 1999, vol. 48, supl. 2, s. 64). Obecnie prof. Ewa Koźniewska-Kołodziejska kieruje Pracownią Neurochirurgii Doświadczalnej Instytutu Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN w Warszawie i jest prof. Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. – Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. Mirosława Mossakowskiego PAN, Pracownia Neurochirurgii Doświadczalnej (strona internetowa) [online: <http://www.imdik.pan.pl/pl/dzialalnosc-naukowa/zespoły-kliniczno-badawcze/2-uncategorised/93-pracownia-neurochirurgii-doswiadczalnej>, dostęp: 30 listopada 2020].

⁸² Do projektu weszło 35 roczników.

⁸³ National Diet Library, *Portraits of Modern Japanese Historical Figures: Shibasaburo Kitasato* (strona internetowa) [online: <https://www.ndl.go.jp/portrait/e/datas/259.html>, dostęp: 30 listopada 2020].

⁸⁴ Przykładowo: Zenjiro Kitasato, *Doktor Professor Taichi Kitashima zum Gedächtnis*, „The Kitasato Archive of Experimental Medicine”, 1957, vol. 30, nr 1-2, wkładka po s. 56 (w jęz. niemieckim); Werner Köhler, *Shibasaburo Kitasato und Sahachiro Hata*, tamże, 1989, vol. 62, nr 2-3, s. 85-106 (w jęz. niemieckim); Haruo Tanaka, *Dr. Toju Hata and Dr. Satoshi Omura received the Japan Academy Award*, tamże, 1990, vol. 63, nr 2-3, s. 65-76.

Japonii przewijały się jako współautorów ich prac. Wśród nich można znaleźć m.in. prof. dr. Eugene A. Gorzynskiego (1919-1996), polonijnego mikrobiologa i patologa z Buffalo, który publikował razem z prof. Hiroshim Anzai, wieloletnim redaktorem „The Kitasato Archive”⁸⁵.

Kwartalna regularność czasopisma była wielokrotnie zastępowana łączeniem numerów. W 1984 r. jeden z zeszytów wyszedł jako monografia⁸⁶, której współautorem był Satoshi Omura. Biochemik ten, urodzony w 1935 r., należy do najbardziej znanych uczonych Instytutu Kitasato, przez pewien czas był jego prezydentem, a w 2015 r. został laureatem nagrody Nobla w dziedzinie medycyny za prace nad terapią infekcji wywołanych przez pasożytnicze niczenie⁸⁷. Sam Kitasato był zresztą także do tej nagrody nominowany, już w pierwszym roku jej przyznawania, ale przypadła ona wówczas (1901) wspomnianemu von Behringowi (urodzonemu w Prusach Wschodnich).

Podobnie jak w przypadku „Keio Journal”, także to czasopismo od połowy lat 80. było coraz bardziej otwarte na uczonych zagranicznych. Zapewne także z uwagi na tradycje współpracy założyciela Instytutu z ośrodkami w Niemczech pojawiali się m.in. liczni autorzy niemieccy. W 1991 r. na listę autorów wpisał się także pięcioosobowy zespół badaczy z Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie⁸⁸. Coraz więcej ukazywało się też relacji, abstraktów i innych materiałów z konferencji i sympozjów naukowych.

W 1993 r. wieloletni redaktor naczelny Hiroshi Anzai (redagował periodyk nieprzerwanie od lat 50.) poinformował o czasowym zawieszeniu wydawania pisma⁸⁹. Podkreślając zasługi „Kitasato Archive” dla promocji wymiany naukowej między Japonią a całym światem, wskazał na konieczność reformy redakcji i unowocześnienia jej pracy.

Swoje czasopismo – w językach angielskim i arabskim – wydaje uczelnia medyczna w irackim Mosulu. „Annals of The College of Medicine Mosul”⁹⁰ ukazują się od 1966 r., na łamach

⁸⁵ M.in. „The Kitasato Archive of Experimental Medicine”, 1960, vol. 33, nr 1-4, 1961, vol. 34, nr 1-4. O prof. E. A. Gorzynskim por. nekrolog [online: <http://www.buffalo.edu/ubreporter/archive/vol27/vol27n31/obit.html>, dostęp: 30 listopada 2020].

⁸⁶ Satoshi Omura, Ruiko Oiwa, *Studies on Bioactive Compounds from Microorganisms*, „The Kitasato Archive of Experimental Medicine”, 1984, vol. 57, nr 2.

⁸⁷ The Nobel Prize: *Satoshi Omura* (strona internetowa) [online: <https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/2015/omura/facts/>, dostęp: 30 listopada 2020].

⁸⁸ Różewicka Lidia, Barcew-Wiszniewska Barbara, Wójcicki Jerzy, Samochowiec Leonidas, Krasowska Barbara, *Protective effect of Selenium and vitamin E against changes induced in heart vessels of rabbits fed chronically on a high-fat diet*, „The Kitasato Archive of Experimental Medicine”, 1991, vol. 64, nr 4, s. 183-192. Lidia Wenda-Różewicka (ur. 1932), prof. histologii z embriologią, cytofizjolog, pracownik Pomorskiej Akademii Medycznej (potem Uniwersytetu) w Szczecinie, kierownik Katedry Histologii i Embriologii, współzałożycielka Towarzystwa Biologii Rozrodu (z siedzibą w Olsztynie) – *Kto jest kim w polskiej medycynie. Informator biograficzny* (oprac. Lidia Becela i inni), Warszawa 1987, s. 710; Wiszniewska Barbara, *Medal dla prof. Lidii Wendy-Różewickiej*, „Biuletyn Informacyjny. Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie”, 2014, nr 4, s. 5. Leonidas Samochowiec (1923-2006), farmakolog, od 1974 r. prof. Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, doktor honoris causa tej uczelni (1995), dyrektor Instytutu Farmakologii i Toksykologii. – *Współcześni uczeni polscy*, dz. cyt., t. IV, s. 38; Internetowa encyklopedia Pomeranica, *Leonidas Samochowiec* [online: http://encyklopedia.szczecin.pl/wiki/Leonidas_Samochowiec, dostęp: 30 listopada 2020]. Prof. Barbara Wiszniewska jest kierownikiem Katedry i Zakładu Histologii i Embriologii Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego, była też prorektorem uczelni. – Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, Katedra i Zakład Medycyny i Histologii [online: <https://www.pum.edu.pl/wydzialy/wydzial-medycyny-i-stomatologii/katedra-i-zaklad-histologii-i-embriologii>, dostęp: 30 listopada 2020].

⁸⁹ „The Kitasato Archive of Experimental Medicine”, 1993, vol. 65, supl., s. 1 [nota wstępna redaktora].

⁹⁰ Do projektu weszło 9 roczników.

dostępne są artykuły naukowe (przede wszystkim po angielsku). Obecnie czasopismo znajduje się w dostępie otwartym (open access)⁹¹. Co ciekawe, w starszych numerach czasopisma znalazło się miejsce na dział opisujący nowości w bibliotece uczelnianej. Samo kolegium medyczne działa od 1959 r. w ramach Uniwersytetu w Mosulu, w roku akademickim 2018/2019 funkcjonowało w jego strukturze 12 wydziałów⁹².

„American Museum Novitates”⁹³ w przyszłym roku obchodzić będzie jubileusz 100-lecia opublikowania pierwszego numeru. Czasopismo wydawane jest przez Amerykańskie Muzeum Historii Naturalnej (American Museum of Natural History), dużą instytucję naukową, edukacyjną i kulturalną z siedzibą na nowojorskim Manhattanie, założoną w 1869 r.⁹⁴ Numery ukazują się w cyklu nieregularnym, z datami dziennymi; w październiku 2020 r. wyszedł nr 3962. Poszczególne numery są zazwyczaj monograficzne, poświęcone odrębnym zagadnieniom z geologii, zoologii i paleontologii. Wśród publikujących autorów przeważają pracownicy Muzeum, ale wiele numerów powstało także przy współpracy z innymi ośrodkami (np. nr 2865 z 1986 r. – z uniwersytetem w Kopenhadze). Obecnie czasopismo znajduje się także w otwartym dostępie⁹⁵.

W 1961 r. powstało czasopismo „Roczniki Naukowe Akademii Medycznej w Łodzi”, po roku przemianowane na tytuł łaciński – „Annales Academiae Medicae Lodzensis”⁹⁶. W 2002 r., wraz z przekształceniem Akademii Medycznej w Uniwersytet Medyczny, konieczna była kolejna zmiana tytułu, na „Annales Universitatis Medicae Lodzensis”⁹⁷. Czasopismo zamieszczało publikacje w języku polskim i angielskim. Wydawane było w cyklu rocznikowym, ale stosunkowo często roczniki łączono, np. tomy 23-24 (1982-1983), 25-26 (1984-1985), 31-32 (1990-1991). Dały się zauważyć znaczące różnice w objętości poszczególnych numerów⁹⁸.

W roczniku zamieszczano artykuły pogładowe i artykuły oryginalne z medycyny i farmacji. Dział artykułów pogładowych redagowała przez dłuższy czas prof. Anna Szadowska⁹⁹. Poszczególne tomy uzupełniała obszerna kronika, redagowana przez prof. Jana Fijałka¹⁰⁰, w której przybliżano udział pracowników uczelni w wydarzeniach naukowych, ich znaczące

⁹¹ Annals of The College of Medicine, Mosul: About [online: <https://mmed.mosuljournals.com/journal/about>, dostęp: 5 grudnia 2020].

⁹² Mosul University, College of Medicine: Facts and Numbers [online: <http://uomosul.edu.iq/pages/en/medicineMosul/43890>, dostęp: 5 grudnia 2020].

⁹³ Do projektu weszły 4 roczniki.

⁹⁴ The American Museum of Natural History, About the Museum (strona internetowa) [online: <https://www.amnh.org/about>, dostęp: 24 listopada 2020]

⁹⁵ Biblioteka cyfrowa Amerykańskiego Muzeum Historii Naturalnej, „American Museum Novitates” [online: <http://digitallibrary.amnh.org/handle/2246/9>, dostęp: 24 listopada 2020]

⁹⁶ Do projektu weszło 17 roczników.

⁹⁷ Nowakowska Izabela, *Periodyki wydawane przez uczelnie medyczne i instytuty naukowo-badawcze resortu zdrowia (2001-2009)*, „Forum Bibliotek Medycznych”, 2009, nr 2, s. 41-42.

⁹⁸ Przykładowo tom 23-24 liczył 364 strony, a 25-26 – 136 stron.

⁹⁹ Anna Szadowska (1926-2005), farmakolog, od 1977 r. prof. Akademii Medycznej w Łodzi, wieloletni kierownik Katedry Farmakologii. – Kurnatowski Andrzej, *Profesorowie i docenci Akademii Medycznej w Łodzi 1965-1994*, Łódź 2004, s. 512-513.

¹⁰⁰ Jan Fijałek (1926-1997), historyk, specjalista historii społecznej Polski i historii ochrony zdrowia, wskutek szykan jako filosemita po wydarzeniach 1968 r. zmuszony do rezygnacji z pracy na Uniwersytecie Łódzkim przeszedł na Akademię Medyczną, gdzie habilitował się i był od 1980 r. profesorem. Uważany za twórcę łódzkiej szkoły historii medycyny. – Kita Jarosław, Stobiecki Rafał, *Słownik biograficzny historyków łódzkich*, Łódź 2000, s. 31-32; Kurnatowski, *Profesorowie*, dz. cyt., s. 120-121.

osiągnięcia, a także nagrody i nominacje; zamieszczano też wspomnienia pośmiertne¹⁰¹. W 1987 r. w dziale kronikarskim zamieszczono interesujący szkic historyczny z pierwszych lat funkcjonowania uczelni¹⁰². Publikowano streszczenia rozpraw habilitacyjnych i doktorskich. Z bibliotekarskiego punktu widzenia godna odnotowania jest adnotacja o pracy Biblioteki Głównej (po polsku i angielsku), gdzie przypomniano pracownikom naukowym o bogatym zasobie baz danych na dyskach CD-ROM w Oddziale Informacji Naukowej oraz o możliwości korzystania w czytelni z satelitarnych telekonferencji w sieci EuroTransMed¹⁰³. Poza materiałami naukowymi i kronikarskimi czasopismo urozmaicały m.in. reklamy związane z ochroną zdrowia; znaleźć można ulotki reklamowe środków opatrunkowych, szamponów przeciwłupieżowych, maści antyalergiczných i inne.

W pracach redakcyjnych nad „Annales” brali udział liczni samodzielni pracownicy naukowí łódzkiej uczelni medycznej. Poza wspomnianymi wyżej profesorami-redaktorami działów, warto wymienić m.in. Władysława Traczyka¹⁰⁴, który był w latach 80. redaktorem naczelnym, oraz przewodniczących Rady Redakcyjnej – Jana Goldsteina¹⁰⁵ i Jerzego Piotrowskiego¹⁰⁶.

Niemiecki tygodnik medyczny „Ärztliche Wochenschrift”¹⁰⁷ rozpoczęto wydawać w 1947 r. w Berlinie. Zasadniczą treść czasopisma stanowiły oryginalne artykuły naukowe, które uzupełniały przeglądy abstraktów oraz recenzje. Zamieszczano także kronikę, w której odnotowywano nominacje, nagrody, jubileusze i zgony. Druk był dwuszpaltowy w formacie dziennika, a tekst bogato uzupełniano ilustracjami, zarówno w treści artykułów, jak i wkładkach ilustracyjnych. Na wkładkach można było także zapoznać się z reklamami i ogłoszeniami.

Z kolei do najważniejszych czasopism weterynaryjnych Australii należy niewątpliwie „Australian Veterinary Journal”¹⁰⁸, którego pierwszy numer ukazał się w marcu 1925 r.¹⁰⁹ Jest to miesięcznik, wydawany w języku angielskim, w którym zamieszczane są oryginalne artykuły naukowe, komunikaty badawcze, listy do redakcji i odpowiedzi redakcyjne, a także przegląd literatury oraz kronika, w tym nekrologi. Przez długi czas jako autorzy występowali przede wszystkim naukowcy australijscy. Od początku swojego istnienia czasopismo ukazuje się pod

¹⁰¹ M.in. nekrologiem żegnano noblistę Ulfa von Eulera, który był doktorem honoris causa Akademii. Por. Pernow Bengt, *Ulf von Euler (1905-1983)*, „Annales Academiae Medicae Lodzensis”, 1984-1985, tom 25-26, s. 92-94 (w jęz. angielskim).

¹⁰² Kiciński Franciszek, *Wspomnienia. Materiały do dziejów wydziałów medycznych Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Medycznej w Łodzi w latach 1945-1955*, „Annales Academiae Medicae Lodzensis”, 1987, tom 28. F. Kiciński (1899-1968) był wieloletnim zastępcą dyrektora administracyjnego Akademii Medycznej, zasłużonym dla jej organizacji. – Tamże, s. 66-67.

¹⁰³ *Informacje Biblioteki Głównej*, „Annales Academiae Medicae Lodzensis”, 1992, vol. 33, nr 1-2.

¹⁰⁴ Władysław Zygmunt Traczyk (1928-2009), fizjolog, od 1963 r. związany z uczelnią łódzką, gdzie od 1973 r. był profesorem oraz wieloletnim dyrektorem Instytut Fizjologii i Biochemii. – Kurnatowski, *Profesorowie*, dz. cyt., s. 548-549.

¹⁰⁵ Jan Goldstein (1913-1991), chirurg i chirurg plastyczny, kombatan II wojny światowej, od 1965 r. prof. Akademii Medycznej w Łodzi, kierownik Kliniki Chirurgii Plastycznej. – Kurnatowski, *Profesorowie*, dz. cyt., s. 144-145.

¹⁰⁶ Jerzy Kazimierz Piotrowski (1926-2004), toksykolog, od 1976 r. prof. Akademii Medycznej w Łodzi, prorektor ds. nauki Akademii (1981-1985), przewodniczący zarządu głównego Polskiego Towarzystwa Toksykologicznego, ekspert szeregu programów międzynarodowych. – Kurnatowski, *Profesorowie*, dz. cyt., s. 410-411.

¹⁰⁷ Do projektu weszły 4 roczniki.

¹⁰⁸ Do projektu weszło 30 roczników.

¹⁰⁹ Australian Veterinary Association, *The Australian Veterinary Journal* (strona internetowa) [online: <https://www.ava.com.au/library-resources/australian-veterinary-journal/>, dostęp: 12 listopada 2020].

auspicjami Australijskiego Towarzystwa Weterynaryjnego (Australian Veterinary Association), które jest zresztą niewiele starsze od „Journal” – zostało założone w 1921 r.¹¹⁰.

Z czasopism wydawanych w języku francuskim wymienić można „Annales de Parasitologie Humaine et Comparee”¹¹¹, wydawane od 1923 r. w Paryżu, początkowo przez Bibliotekę Akademii Medycznej, a od 1951 r. przez Narodowe Centrum Badań Naukowych. Czasopismo poświęcono badaniom dotyczącym chorób wywoływanych przez pasożyty. Obok treści francuskich część materiałów ukazywała się po angielsku. W warstwie pozanaukowej umieszczano reklamy, m.in. sprzętu (mikroskopów) i książek (słowników medycznych). W 1994 r. nastąpiła zmiana instytucji sprawczej oraz tytułu czasopisma na „Parasite. Journal de Societe Française de Parasitologie”.

Również w języku francuskim ukazuje się czasopismo belgijskie „Annales de Médecine Veterinaire”¹¹², wydawane w Brukseli jako dwumiesięcznik (przez dłuższy czas, w latach 1950-1994, wychodziło w cyklu osiem razy na rok). Publikowane są oryginalne artykuły z nauk weterynaryjnych, recenzje, przeglądy bibliograficzne, jest także miejsce na informacje bieżące, rozmaitości, reklamy sprzętu i leków weterynaryjnych. Z kolei od 1923 r., także po francusku, ukazuje się rocznik „Archives de l’institut Pasteur D’Algerie”¹¹³. Instytut Pasteura w Paryżu powstał w 1888 r. za sprawą odkrywcy surowicy przeciw wściekliźnie, w celu prowadzenia dalszych badań mikrobiologicznych i immunologicznych w walce z chorobami zakaźnymi. Wśród jego licznych filii znalazła się także placówka w Algierze, otwarta jeszcze na terytorium kolonialnym w 1909 r., obecnie działająca w niepodległej Algierii¹¹⁴.

Powyższe przykłady czasopism dają szansę unaocznnić, ile na projekcie skorzystać mogą użytkownicy Biblioteki. Elektroniczna informacja o zasobie dla wielu z nich będzie z pewnością wartościowym uzupełnieniem poszukiwań badawczych i edukacyjnych.

¹¹⁰ Australian Veterinary Association, *About us* (strona internetowa) [online: <https://www.ava.com.au/about-us/>, dostęp: 12 listopada 2020].

¹¹¹ Do projektu weszło 35 roczników.

¹¹² Do projektu weszły 43 roczniki.

¹¹³ Do projektu weszły 23 roczniki.

¹¹⁴ Institut Pasteur, *History* (strona internetowa) [online: <https://www.pasteur.fr/en/institut-pasteur/history>, dostęp: 12 listopada 2020].

Bibliografia

1. Opracowania

- 50 lat Wydziału Rybactwa Morskiego i Technologii Żywności [Akademii Rolniczej w Szczecinie] (przew. zesp. red. Edward Kołakowski), Szczecin 2001
- Baran Scholastyka, Zieliński Przemysław, *Bogactwo kolekcji czasopism przyrodniczo-technicznych Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie na przykładzie wybranych tytułów*, Warmińsko-Mazurska Biblioteka Cyfrowa [online: <http://www.wmbc.olsztyn.pl/dlibra/docmetadata?id=12622>]
- Bibliotekarze akademicy w sześćdziesięcioleciu szkolnictwa wyższego w Olsztynie 1950-2010* (pod red. Danuty Koniecznej), Olsztyn 2010
- Dugacki Vladimir, Krznarić Zeljko, *Hrvatski liječnički zbor od 1874. do 2014.*, Zagrzeb 2014
- Jubileusz 50-lecia Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie*, tomy 1-2 (pod red. Stefana Tarczyńskiego), Olsztyn 1999
- Kita Jarosław, Stobiecki Rafał, *Słownik biograficzny historyków łódzkich*, Łódź 2000
- Konieczna Danuta, *Dzieje olsztyńskich bibliotek*, Olsztyn 2008
- Konieczna Danuta, *Olsztyńskie biblioteki, których już nie ma*, „Bibliotekarz Warmińsko-Mazurski”, 2014, nr 1-2
- Kto jest kim w Polsce. Informator biograficzny*, edycja 3 (red. Lubomir Mackiewicz, Anna Żoła), Warszawa 1993; edycja 4 (oprac. zespół Beata Cynkier i inni), Warszawa 2001
- Kto jest kim w polskiej medycynie. Informator biograficzny* (oprac. Lidia Becela i inni), Warszawa 1987
- Kurnatowski Andrzej, *Profesorowie i docenci Akademii Medycznej w Łodzi 1965-1994*, Łódź 2004
- Matulewicz Tadeusz, *Wileńskie rodowody*, Olsztyn 2005
- Neue Deutsche Biographie*, tomy 1-27, Berlin 1971-2020
- Nowakowska Izabela, *Periodyki wydawane przez uczelnie medyczne i instytuty naukowo-badawcze resortu zdrowia (2001-2009)*, „Forum Bibliotek Medycznych”, 2009, nr 2
- Nowakowski Andrzej, *Wspomnienie pośmiertne. Profesor Jerzy Król (1926-2013)*, „Szkice Humanistyczne”, 2013, nr 4
- Okulewicz Anna, *Polish Parasitological Society. 70 years have passed... (1948-2018)*, strona internetowa Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego [online: https://www.ptparasit.org.pl/pdf/70_lat_PTP.pdf]
- Pastuszczyk Tadeusz, Pastuszczyk-Frańk Marta, *Przyczynki do historii olsztyńskiej weterynarii*, Olsztyn 2017
- Pojmańska Teresa, *Doc. dr hab. n. przyr. Krystyna Rybicka (1924-2007)*, „Wiadomości Parazytologiczne”, 2008, nr 1
- Polski Słownik Biograficzny, tomy 1-53, 1935-2020
- Romaniuk Konstanty, Własow Teresa, *Parazytologia w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie*, w: *Dzieje parazytologii polskiej w latach 1945-2000* (pod red. Elżbiety Lonc i Bożeny Płonka-Syroki), Warszawa 2004
- Słownik biograficzny profesorów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, wydanie II (zesp. red. Maria Fafińska i inni), Olsztyn 2009
- Stefańska-Andreini Urszula, *Hanna Maria Michalek-Moricca (1933-2014)*, „Polonia Włoska. Biuletyn”, 2015, nr 1-2
- Sylwetki chirurgów polskich* (pod red. Józefa Bogusza i Witolda Rudowskiego), Wrocław 1982

Szczecinianie stulecia (oprac. Joanna Dżaman), Szczecin 2000

Tracz Henryk, *Sylwetka oraz działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna prof. dra hab. Sławomira Mazura*, „Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie”, 2016, nr 1

Wiszniewska Barbara, *Medal dla prof. Lidii Wendy-Różewickiej*, „Biuletyn Informacyjny Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie”, 2014, nr 4

Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny (pod red. Janusza Kapuścika), tomy 1-5, Warszawa 1999-2003

2. Artykuły i materiały z czasopism objętych projektem

Aikawa Naoki, *The legend of 1952*, „The Keio Journal of Medicine”, 2001, vol. 50, nr 1 [Anzai Hiroshi, nota wstępna], „The Kitasato Archive of Experimental Medicine”, 1993, vol. 65, supl

Cajkovac S., *Akademik Franjo Kagoj. Porodom 70. Godisnije zivota*, „Liječnički Vjestnik”, 1965, nr 1

Hughes D. L., *Ben Dawes 1902-1976 Emeritus Professor of Parasitology, D.Sc. (London), A.R.C.Sc., D.I.C., F.L.S., F.I.Biol.*, „Advances in Parasitology”, 1977, R. 15

Informacje Biblioteki Głównej, „Annales Academiae Medicae Lodzensis”, 1992, vol. 33, nr 1-2

Jung Rodney, Little M. Dale, Krogstad Donald, *Paul Chester Beaver, Ph.D. ASTMH Member, 1944-1993*, „The American Journal of Tropical Medicine and Hygiene”, 1994, vol. 50, nr 1 „The Keio Journal of Medicine”, 1985, vol. 34, nr 4 [materiały po śmierci Taro Takemiego: fot., życiorys oraz mowy pogrzebowe]

Saruta Takao, *Reflection on the 50th volume of the Keio Journal of Medicine*, „The Keio Journal of Medicine”, 2001, vol. 50, nr 1

Torii Yasuhiko, *A salute to the Keio Journal of Medicine on its 50th volume*, „The Keio Journal of Medicine”, 2001, vol. 50, nr 1

3. Netografia

Acta Veterinaria Brno [online: <https://actavet.vfu.cz/>]

The American Museum of Natural History, *About the Museum* [online: <https://www.amnh.org/about>]

Annals of The College of Medicine, Mosul, *About* [online: <https://mmed.mosuljournals.com/journal/about>]

Archives Hub, *Papers of William Hepburn Russell Lumsden, 1914-2002* [online: <https://archiveshub.jisc.ac.uk/search/archives/4f216b29-1920-3106-a184-305ad8d2a593>]

Australian Veterinary Association, *About us* [online: <https://www.ava.com.au/about-us/>]

Australian Veterinary Association, *The Australian Veterinary Journal* [online: <https://www.ava.com.au/library-resources/australian-veterinary-journal/>]

Biblioteka cyfrowa Amerykańskiego Muzeum Historii Naturalnej, „*American Museum Novitates*” [online: <http://digitalibrary.amnh.org/handle/2246/9>]

Biblioteka Uniwersytecka UWM w Olsztynie, *Sprawozdania roczne z działalności Biblioteki* [online: <https://bu.uwm.edu.pl/pl/o-bibliotece/sprawozdania>]

Encyklopedia Solidarności, encyklopedia internetowa [online: <https://encysol.pl/>]

Gedanopedia, encyklopedia internetowa [online: https://www.gedanopedia.pl/gdansk/?title=Strona_g%C5%82%C3%B3wna]

[Gorzynski Eugene A., nekrolog] [online: <http://www.buffalo.edu/ubreporter/archive/vol27/vol27n31/obit.html>]

Institut Pasteur, *History* [online: <https://www.pasteur.fr/en/institut-pasteur/history>]

Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. Mirosława Mossakowskiego PAN, *Pracownia Neurochirurgii Doświadczalnej* [online: <http://www.imdik.pan.pl/pl/dzialalnosc-naukowa/zespol-y-kliniczno-badawcze/2-uncategorised/93-pracownia-neurochirurgii-doswiadczalnej>]

The Keio Journal of Medicine, *Editors* [online: <http://www.kjm.keio.ac.jp/editors/>]

Liverpool School of Tropical Medicine, *About* [online: <https://www.lstmed.ac.uk/about>]

Mosul University, College of Medicine, *Facts and Numbers* [online: <http://uomosul.edu.iq/pages/en/medicineMosul/43890>]

Museum of Comparative Zoology. Harvard, *About* [online: <https://mcz.harvard.edu/about>]

National Diet Library, *Portraits of Modern Japanese Historical Figures: Shibasaburo Kitasato* [online: <https://www.ndl.go.jp/portrait/e/datas/259.html>]

Nauka Polska, baza danych Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytut Badawczego [online: <https://nauka-polska.pl/>]

The Nobel Prize, *Satoshi Omura* [online: <https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/2015/omura/facts/>]

Polskie Towarzystwo Entomologiczne, *Entomolodzy polscy. Stanisław Adam Ślipiński* [online: http://pte.au.poznan.pl/almanach/Noty_PDF/S/Slipinski%20Adam.pdf]

Pomeranica, encyklopedia internetowa Pomorza Zachodniego [online: http://pomeranica.pl/wiki/Strona_g%C5%82%C3%B3wna]

Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, *Katedra i Zakład Medycyny i Histologii* [online: <https://www.pum.edu.pl/wydzialy/wydzial-medycyny-i-stomatologii/katedra-i-zaklad-histologii-i-embriologii>]

Research Institute for Microbial Diseases, Osaka University, *History* [online: <http://www.biken.osaka-u.ac.jp/en/about/history/>]

Stowarzyszenie Muzeów Uczelnianych, *Aktualności* [sylwetka prof. Dariusza Iwana] [online: <https://muzeauczelniane.pl/aktualnosci/kolekcje-zoologiczne-zaginione-skarby-polskiego-dziedzictwa-kulturowego-i-historycznego-wyklad-w-muzeum-uw/>]

University of Veterinary and Pharmaceutical Sciences Brno, *History of the University* [online: <https://www2.vfu.cz/information-about-university/history-of-the-university/index.html>]

Wikipedia, encyklopedia internetowa (wersje językowe polska, angielska, hiszpańska) [online: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Strona_g%C5%82%C3%B3wna; https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page; <https://es.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portada>]

Noty o autorach

Dr inż. Scholastyka Baran jest absolwentką Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie. W 2006 r. ukończyła Studia Podyplomowe Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim. Od 2020 r. zatrudniona jest na stanowisku kustosza dyplomowanego. Pracuje w Bibliotece Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, gdzie od 2015 r. pełni funkcję dyrektora. Jej zainteresowania skupiają się wokół zagadnień związanych z zarządzaniem zasobami niematerialnymi w bibliotekach, dokumentacją dorobku naukowego pracowników uczelni oraz satysfakcją użytkowników z wykonywanych usług bibliotek.

Mgr Przemysław Zieliński ukończył studia z administracji na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, a następnie na tejże uczelni studia podyplomowe w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Od 2015 r. pełni funkcję zastępcy dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Jego zainteresowania dotyczą praktycznych aspektów udostępniania bibliotecznego, historii bibliotekarstwa oraz biografistyki.